

Research Paper

An Analysis of the Impacts of Tourism Development on Creating a Resilient Environment in Rural Areas; Case Study: Target Tourism Villages of Oraman in Sarvabad County

Farzad veisi*^a, Farid Anari^b

^a. Department of geomorphology, Faculty of Natural resources, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

^b. Teachers of educational office, Marivan county, Iran

ARTICLE INFO

Keywords:

Rural tourism; Resilience; livelihood resilience; Sarvabad County; Oraman district.

Received:

xx March 2022

Received in revised form:

xx June 2022

Accepted:

xx August 2022

pp.x-xx

ABSTRACT

The development of any economic activity in rural areas, including tourism, should; lead to change and increase the resilience of the rural environment so that rural areas are resilient and adaptable to economic and natural threats and pressures. In this regard, in the present study, tourism development as a transformational activity in the rural environment of Oraman section of Sarvabad city as one of the border and deprived areas of the country, was examined to thus, barriers to a satisfactory impact of the development of this activity in change Identify the resilience of the vulnerable rural environment in the area. Collecting data by survey method from stakeholders and influential groups on tourism development and development management of the region with a targeted method (24 people in the qualitative sector and 100 people in the quantitative sector) and analyzing them with the basic theory technique in Qualitative section and factor analysis test In the quantitative section, in total, there are 62 obstacles or challenges facing the optimal development of tourism in order to have a satisfactory effect on improving the resilience situation in the villages of the study area in the form of four main factors. Management inadequacies, poor planning and lack of services and facilities needed for tourism development in the region; Weakness in providing financial resources and security environment in the villages of the region for economic diversification by using the tourism potential of the villages of the region; Social inadequacies and unsuitable business environment for rural economic diversification were summarized due to the use of tourism potential in rural areas and weakness in marketing and education and lack of demand for tourism development in rural areas.

Citation: Veisi, F. and Anari, F (2024). An Analysis of the Impacts of Tourism Development on Creating a Resilient Environment in Rural Areas; Case Study: Target Tourism Villages of Oraman in Sarvabad County . *Journal of Human geography research quarterly*, 10 (1), 1-27.

Extended Abstract

Introduction

The expansion of tourism in rural areas as one of the activities based on the creation of small businesses in villages, which has been of interest to many tourists today, can lay the groundwork for diversifying the rural economy. The rural tourism axis of Oraman has not been able to play an effective role in improving the livelihood resilience of the villagers in the region. The most important effects are the lack of job opportunities, hidden unemployment, seasonal employment in tourism, the development of unorganized and destructive tourism, labor migration, the lack of employment of women, and social restrictions and poverty. There are tangible problems at the level of the economy and society of the villages in the region, which has made the creation of a livable and resilient environment extremely far from reach. The word resilience often means returning to the past, which is derived from the root *resilio*. This concept has entered other sciences, including physics, psychological studies, economics, and social studies, and was used with many other concepts. Now, it is considered the main subject, welcomed, and the dominant discourse of their scientific subjects. The importance of flexibility as an interdisciplinary concept is now highly emphasized in the sciences that deal with humans and nature in order to understand the behavior and states of environmental and social systems, the concept of resilience with a forward-looking approach and by accepting the threats, shocks and continuous changes that the livelihood of the villagers is facing, it is focused on the dynamics of the livelihood of the villagers and the necessity of its continuous adaptation to these changes. The high power and the undeniable capacity of tourism in the region should be the basis for increasing the livelihood resilience of the villagers by creating small businesses and a diverse environment in terms of economic opportunities and considering that the

pathology and accurate identification of the existing situation is the first step in solving this problem, why and how this situation has occurred and the influencing factors and obstacles should be identified and analyzed so that by adopting practical tourism solutions in the correct direction of management and be planned and create a livable space based on resilience for the villages of Oraman sector.

Methodology

In the current applied research, data collection was done through a survey method from among the groups with interests and influence on the development of tourism and development management of the region with a targeted method (24 people in the qualitative part and 100 people in the quantitative part) in the qualitative part of data collection. Using the snowball method and analyzing them with the fundamental theory technique in the quantitative part of the factor analysis test. The distribution of the questionnaire confirmed the validity of the research as a pre-test and the opinion of experts in rural development and planning, as well as the reliability of 0.79.

Results and discussion

There are a total of 62 obstacles or challenges to the development of tourism in order to have a satisfactory effect on the improvement of the resilience situation in the villages of the study area, which are in the form of four main factors of management failures, weak planning and lack of services. Moreover, the facilities required for the development of tourism in the region, the weakness in providing financial resources, and the security environment prevailing in the villages of the region for economic diversification by taking advantage of the tourism potential of the villages in the region, social inadequacies and inappropriate business environment for the economic diversification of the villages to the

mediators of taking advantage of the tourism potential of the villages in the region and the weakness in marketing and education and the lack of demand for the development of tourism in the villages of the region were summarized.

Conclusion

The identified factors show that in order to achieve the desired effectiveness of tourism activities in improving the resilience level of the studied villages, in addition to improving the status of elements related to tourism in the region, the business environment should also be favorable and satisfactory, because tourism is considered as an activity in rural areas, whose effectiveness depends on the creation and continuation of small businesses resulting from it. Based on this, when the business environment in the region is not satisfactory, the value of the activity is certain. Tourism activities will not be able to create positive and satisfactory effects to improve the resilience level of villages. Based on the findings of the research, to organize and use the tourism potential of

the villages in the region, it is more appropriate to prepare a comprehensive plan for rural tourism in the county, and a working group under the supervision of the governing office should try to remove the obstacles, and financial support for tourism businesses should be prioritized.

Keywords: Rural Tourism, Resilience, Oraman district, sarvabad county.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تاسیسات علمی و تحقیقاتی
پایگاه مجله ژئوگرافی انسانی
دکتر وینکی

تحلیلی بر موانع اثرگذاری توسعه گردشگری بر ایجاد محیط تاب‌آور در نواحی روستایی، مورد مطالعه: روستاهای هدف توسعه گردشگری اورامان شهرستان سروآباد

فرزاد ویسی^۱ - گروه ژئومرفولوژی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران

فرید اناری - دبیر آموزش و پرورش شهرستان مریوان، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

توسعه هر فعالیت اقتصادی در نواحی روستایی از جمله گردشگری، بایستی منجر به تغییر و افزایش تاب‌آوری محیط روستایی گردد تا این چنین، نواحی روستایی در برابر تهدیدها و فشارهای اقتصادی و طبیعی، تاب‌آور و سازگار گردند. در این راستا نیز، در پژوهش حاضر، توسعه گردشگری به عنوان فعالیتی تحول‌زا در محیط روستایی بخش اورامان شهرستان سروآباد به عنوان یکی از مناطق مرزی و محروم کشور، مورد بررسی قرار گرفت تا بدین ترتیب، موانع اثرگذاری رضایت بخش توسعه این فعالیت در تغییرات وضعیت تاب‌آوری محیط آسیب‌پذیر روستایی منطقه شناسایی گردد. گردآوری داده‌ها به روش پیمایشی از میان گروه‌های ذی‌نفع و اثرگذار بر توسعه گردشگری و مدیریت توسعه‌ای منطقه با روش هدفمند (۲۴ نفر در بخش کیفی و ۱۰۰ نفر در بخش کمی) و تجزیه و تحلیل آنها با تکنیک تئوری بنیادی در بخش کیفی و آزمون تحلیل عاملی در بخش کمی، در مجموع نیز، ۶۲ مانع یا چالش، پیش‌روی توسعه مطلوب گردشگری در راستای اثرگذاری رضایت‌بخش بر بهبود وضعیت تاب‌آوری در روستاهای منطقه مورد مطالعه وجود دارد که در قالب چهار عاملی اصلی نارسایی‌های مدیریتی و ضعف برنامه‌ریزی و کمبود خدمات و امکانات مورد نیاز جهت توسعه گردشگری در منطقه، ضعف در تامین منابع مالی و فضای امنیتی حاکم بر روستاهای منطقه جهت تنوع بخشی اقتصادی بواسطه بهره‌گیری از توان گردشگری روستاهای منطقه، نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب و کار جهت تنوع بخشی اقتصادی روستاها و درنهایت ضعف در بازاریابی و آموزش و کمبود تقاضا جهت توسعه گردشگری در روستاهای منطقه خلاصه شدند.

واژگان کلیدی:

گردشگری روستایی؛ تاب‌آوری؛
تاب‌آوری روستایی؛ بخش اورامان؛
شهرستان سروآباد

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۱/۰۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۰۳/۱۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۵/۰۵

صص. ۲۷-۱

استناد:

 <http://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2022.333648.1610>

معیشت، باید در فضای زیست‌پذیر روستایی، پایدار باشد به معنی اینکه توانایی مقابله با بحران‌ها، شوک‌ها، استرس‌های ناگهانی و بلندمدت، بدون تضعیف منابع و دارایی‌هایش که در عرصه‌های روستایی تعیین‌کننده هستند؛ در زمان حاضر و آینده را داشته‌باشد (Fouracre and Limited, 2001:3; Sua et al, 2019:272) و این امر، زمانی حاصل می‌گردد که معیشت خانوارها، تاب‌آور باشد تا بدین ترتیب، در مسیر پایداری قرارگیرد (Qiu et al, 2018:2) چرا که افزایش تاب‌آوری معیشتی با بهبود سطح سازگاری و قدرت مقابله و در نتیجه کاهش سطح آسیب‌پذیری در بین اجتماعات محلی این امکان را فراهم می‌آورد که تامین معیشت آنها، در میان تهدیدهای ناشی از مخاطرات طبیعی و بحران‌های انسانی به صورت پیوسته و پایدار ادامه یابد و بلایای بعدی نتوانند زندگی مردم را مختل و معیشت آنها را آسیب‌پذیر سازند (داداش‌پور و عادل، ۱۳۹۴: ۳۷؛ Sorre et al, 2017:41 Ellis, 1999:2). تنوع‌بخشی به اقتصاد روستایی، شاه‌کلید حرکت در مسیر تاب‌آوری بر پایه ایجاد کسب‌وکارهای خارج از مزرعه و یا تلفیق با آن می‌باشد. در این میان گسترش گردشگری در نواحی روستایی به عنوان یکی از فعالیت‌هایی که مبتنی بر ایجاد کسب و کارهای خرد در روستا می‌باشد و امروزه با استقبال بسیاری از سوی گردشگران روبرو شده است می‌تواند زمینه‌ساز تنوع‌بخشی به اقتصاد روستایی را فراهم آورد. گسترش گردشگری با ایجاد فرصت‌های جدیدی در نواحی روستایی از جمله: ایجاد درآمد، افزایش مشاغل مستقیم و غیرمستقیم و رشد پایدار، تقویت و تامین هزینه‌های ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی، تحرک بخشیدن به سایر بخش‌های اقتصادی روستا، جذب سرمایه‌های خرد محلی و خارجی، تقویت مشارکت و مدیریت محلی، امنیت و آسایش ساکنین محلی و حفاظت از منابع و میراث طبیعی و فرهنگی روستا؛ (لنگرودی و ازگمی، ۱۳۹۶: ۱؛ Farsani et al, 2013:8؛ Dowling and Newsome, 2018:9؛ Escorihuela, 2017:63؛ al, 2015:318) می‌تواند به عنوان یک راهبرد کارآمد در زمینه توسعه روستایی، نقش مهمی در متنوع‌سازی اقتصاد و در نهایت؛ تاب‌آوری معیشت جوامع روستایی ایفا کند (جدیدی و بدری، ۱۳۹۵: Ólafsdóttir, 2018:2:۶۵).

گسترش ایران در عرض‌های جغرافیایی مختلف، موجب تنوع اقلیمی و طبیعی فراوان در بین نواحی روستایی گردیده، بازتاب این امر را می‌توان در تنوع ساختارها، معماری و بافت روستاها و حتی شیوه معیشت آنها مشاهده نمود. از سویی سابقه تمدنی کهن این سرزمین، روستاهایی با تنوع غنی فرهنگی، آداب و رسوم و مراسم‌ها مختلف را موجب گشته است. همه این تنوع‌ها در کنار حس کنجکاوی گردشگران، زمینه‌های مناسبی را جهت گسترش فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی کشور فراهم آورده است (منوچهری، ۱۳۹۳: ۴). استان کردستان نیز مشابه با این شرایط، یکی از قدیمی‌ترین کانون‌های زیستی و استقرارگاه‌های انسان در جهان محسوب که با توجه به ساختارهای طبیعی و مورفولوژیکی منحصر به فرد، دارای پتانسیل‌های فراوان گردشگری در نواحی روستایی است. یکی از محورهای مهم گردشگری روستایی این استان، بخش اورامان شهرستان سروآباد در غرب استان کردستان می‌باشد. این بخش که دارای پتانسیل‌های متعددی در عرصه گردشگری است به عنوان یکی از قطب‌های گردشگری استان و کشور مطرح است که هر ساله پذیرای خیل زیادی از گردشگران داخلی و خارجی می‌باشد. توپوگرافی خشن طبیعی و قرارگرفتن در موقعیت جغرافیایی دور از مرکز، گسترش گردشگری به عنوان فعالیتی سودآور و فعالیت‌ی که منطقه دارای پتانسیل‌های متعددی در جهت گسترش آن می‌باشد، را به منظور مقابله با فقر و آسیب‌پذیری معیشتی در این نواحی روستایی که به طور بالقوه در انزوای اقتصادی و اجتماعی قرار دارند، ضروری ساخته است. با توجه به مقصد ملی بودن این منطقه در عرصه گردشگری روستایی و در شرف ثبت شدن آن در عرصه جهانی، تاکنون فعالیت‌های گردشگری بر پایه پژوهش‌های انجام گرفته، توسط عبدالهی (۱۳۹۶)، کهنه‌پوشی (۱۳۹۸)، محمدشریفی (۱۳۹۷)، محمدی و همکاران (۱۳۹۷)، افتخاری و همکاران (۱۳۹۲) و گزارش طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی شهرستان سروآباد (۱۳۹۹)، توانسته است نقش

موثری در ارتقای سطح تاب آوری معیشتی روستاییان منطقه ایفا نماید و همچنان، کمبود فرصت‌های شغلی، بیکاری پنهان، اشتغال فصلی گردشگری، توسعه گردشگری نابسامان و مخرب، مهاجرت نیروی کار، عدم بکارگیری زنان و محدودیت‌های اجتماعی و فقر، مهمترین، جلوه‌های قابل لمس در سطح اقتصاد و اجتماع روستاهای منطقه می‌باشند که ایجاد محیطی زیست‌پذیر و به دنبال آن تاب‌آور را به شدت دور از دسترس ساخته است. این در حالی است که توان بالا و ظرفیت غیرقابل انکار گردشگری منطقه می‌بایست با ایجاد کسب و کارهای خرد و محیط متنوع به لحاظ فرصت‌های اقتصادی، زمینه ساز افزایش تاب آوری معیشتی روستاییان می‌گردد.

با توجه به اینکه آسیب‌شناسی و شناسایی دقیق وضع موجود، گام اول حل این معضل، می‌باشد، چرایی و چگونگی رقم خوردن این وضعیت و عوامل و موانع اثرگذار بایستی شناسایی و واکاوی شوند تا این چنین، با اتخاذ راهکارهای کاربردی گردشگری در مسیری صحیح، مدیریت و برنامه‌ریزی گردد و فضایی زیست‌پذیر، مبتنی بر تاب‌آوری برای روستاهای بخش اورامان ایجاد گردد. بر این اساس، سوال اصلی پژوهش، مبتنی بر این مطلب می‌باشد که مهمترین عوامل موثر بر عدم رضایت‌بخش بودن وضعیت اثرپذیری تاب‌آوری روستاهای بخش اورامان از گسترش گردشگری روستایی کدامند؟

مبانی نظری

گردشگری روستایی: گردشگری روستایی به عنوان یک فعالیت تفریحی و اجتماعی، در نیمه دوم قرن هجدهم در اروپا و انگلستان ظاهر شد و جایگاه خاصی در اقتصاد کشورها پیدا کرد و نقش مؤثری در ساختار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی به خصوص در کشورهای رو به توسعه ایفا می‌کند این مفهوم به عنوان فرآیندی در توسعه روستایی قلمداد می‌شود که با ایجاد فعالیتهای مکمل کشاورزی، می‌تواند موجبات توسعه اقتصادی و زیست محیطی روستایی را در زمینه افزایش درآمد، اشتغالزایی و معیشت پایدار روستایی فراهم کند که بهبود کیفیت زندگی و توزیع متعادل و مناسب خدمات و تسهیلات را در چارچوب توسعه منطقه ای و زمینه سازی برای رشد اقتصاد روستایی، بهبود زیرساختها، کاهش فقر و مهاجرت ها و امکان جمعیت پذیری را به همراه دارد (ایمانی و دیگران، ۱۳۹۸، ۲۲۲). گردشگری روستایی به عنوان موتور محرکه توسعه روستایی و عامل بازساخت محیط های روستایی معرفی شده است.

اسناد نشان میدهد که صنعت گردشگری به عنوان یک فعالیت پررونق میتواند ابعاد مختلف توسعه نواحی روستایی را با تحول همراه سازد به عبارتی امروزه گردشگری روستایی علاوه بر این که بُعد اقتصادی، روانشناختی، محیطی، فرهنگی و نهادی جوامع روستایی را تحت تاثیر قرار میدهد بلکه توسعه اجتماعی؛ مناطق روستایی را به واسطه تغییر در نظامهای ارزشی، رفتار فرد، روابط خانواده، سبک زندگی جمعی، الگوهای رفتاری، تقویت زیرساخت آموزشی، تقویت انسجام اجتماعی، افزایش کیفی زندگی، ارتقای رضایتمندی، کاهش اختلافات و تعارضات، تقویت مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی، اشتغال زایی، مسئولیت پذیری و تقویت تعاون اجتماعی مورد تغییر و تحول قرار می دهد (حیدری ساربان، ۱۳۹۶، ۱۷۲).

رشد فزاینده جمعیت و افزایش بهره‌برداری‌ها، کاهش منابع طبیعی و در نتیجه تهدید محیط زیست انسانی، جوامع روستایی را برای ادامه حیات و رشد اقتصادی با مشکل مواجه ساخته و فعالیت‌های کشاورزی را به عنوان تکیه‌گاه توسعه روستا با تردید روبرو نموده است. در این ارتباط جریان گردشگری روستایی موجب می‌شود که اقتصاد روستایی وابسته به زمین بتواند راه‌های تنفس دیگری را تجربه کند (هزارجریبی و کرمی، ۱۳۹۰: ۲).

در کشورهای درحال توسعه نواحی روستایی دچار نوعی انزوای گزینی و فشار بار دوگانگی (نسبت به مرکز) هستند کمبود زمین‌های کشاورزی و رشد بالای جمعیت نیز وخامت اوضاع را چند برابر نموده است بگونه‌ای که در این روستاها عموماً مسئله اصلی بقا است. در این گونه نواحی روستایی رونق گردشگری با توجه به آثار مثبت ذکر شده می‌تواند این انزوای گزینی و بار دوگانگی را کاهش دهد و به عنوان محرکی، جهت حیات دوباره، پویایی نواحی روستایی و

سهیم شدن آنها در توسعه ملی و منطقه‌ای عمل نماید. از سویی دیگر، افزایش سطح درآمد و تعامل روستاییان همراه با مطرح شدن کشاورزی به عنوان جاذبه‌ای برای بازدیدکنندگان در کنار سایر جاذبه‌ها سبب می‌گردد که ورود تکنولوژی به عرصه کشاورزی روستایی آسان‌تر صورت گیرد بنابراین بخش کشاورزی نیز، پویایی و تحرک بیشتری می‌یابد و دوباره به عنوان تکیه‌گاه اقتصاد روستایی مطرح می‌شود. ورود تکنولوژی و سرمایه‌گذاری‌ها در نتیجه رونق فعالیت‌های گردشگری علاوه بر پویایی و تنوع اقتصادی در روستاهایی که از محیط طبیعی به منظور کشاورزی یا تامین انرژی به صورت یک جانبه و مفرط استفاده می‌کنند زمینه‌ساز کاهش فشار بر محیط طبیعی و در نتیجه پایداری محیط طبیعی می‌گردد.

در بعد اقتصادی نیز بواسطه اینکه مشاغل گردشگری گسترده‌اند و نیاز به تخصص‌چندانی ندارند مشاغل فراوانی برای تمامی اقشار روستایی ایجاد می‌گردد در نتیجه فقر و بیکاری به عنوان دو مانع مهم در برابر توسعه پایدار روستایی کم‌رنگ می‌شوند که این امر، زمینه‌ساز کاهش مهاجرت‌های روستاشهری و جلوگیری از تخلیه و انحطاط منابع روستا می‌شود. در بعد اجتماعی و فرهنگی نیز، گردشگری روستایی سبب می‌گردد که بسیاری از سنت‌ها و مراسمات بومی به عنوان جاذبه‌ای توریستی معرفی گردند رهیافت این امر حفظ سنت‌ها و مراسمات در کنار ایجاد فهم و درکی مثبت از فرهنگ بومی برای جامعه محلی است (منوچهری، ۱۳۹۳: ۳۰-۲۹).

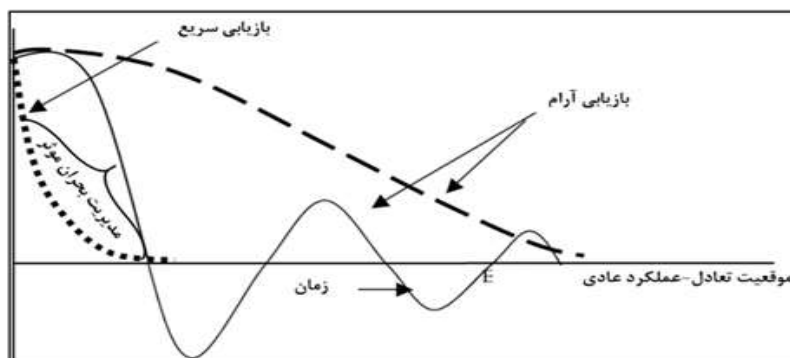
اسناد نشان می‌دهد که صنعت گردشگری به عنوان یک فعالیت پررونق می‌تواند ابعاد مختلف توسعه نواحی روستایی را با تحول همراه سازد به عبارتی امروزه گردشگری روستایی علاوه بر این که بعد اقتصادی، روانشناختی، محیطی، فرهنگی و نهادی جوامع روستایی را تحت تاثیر قرار می‌دهد بلکه توسعه اجتماعی، مناطق روستایی را به واسطه تغییر در نظامهای ارزشی، رفتار فرد، روابط خانواده، سبک زندگی جمعی، الگوهای رفتاری، تقویت زیرساخت آموزشی، تقویت انسجام اجتماعی، افزایش کیفی زندگی، ارتقای رضایتمندی، کاهش اختلافات و تعارضات، تقویت مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی، اشتغال زایی، مسئولیت پذیری و تقویت تعاون اجتماعی مورد تغییر و تحول قرار می‌دهد (حیدری ساریان، ۱۳۹۶، ۱۷۲).

توسعه و شکوفایی گردشگری روستایی باعث ارتقای شاخص‌های رفاه اجتماعی از نظر بهبود الگوی مصرف خانوارهای روستایی، رضایتمندی شغلی، تقویت سرمایه روانشناختی، تقویت مشارکت اجتماعی، تقویت سرمایه اجتماعی، افزایش میزان درآمد و... در مناطق روستایی می‌شود. گردشگری امتیازات قابل ملاحظه‌ای برای نواحی روستایی جهت توسعه زیرساخت‌ها ایجاد می‌کند (ساریان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۴۲).

تاب‌آوری: واژه تاب‌آوری اغلب به مفهوم بازگشت به گذشته بکار می‌رود که از ریشه *resilio* گرفته شده است. به مرور زمان این مفهوم، وارد علوم دیگر از جمله فیزیک، مطالعات روانشناختی، مطالعات اقتصادی و اجتماعی شد و با مفاهیم متعدد دیگر مورد استفاده قرار گرفت و هم اکنون نیز به عنوان موضوع اصلی، مورد استقبال و گفت‌وگو غالب موضوعات علمی آنها محسوب می‌شود. اهمیت انعطاف‌پذیری به عنوان مفهومی بین‌رشته‌ای هم اکنون در علوم که با انسان و طبیعت به منظور درک رفتار و حالات سیستم‌های محیطی و اجتماعی سروکار دارند، بسیار مورد تاکید قرار گرفته است (Speranza, 2014: 110).

مفهوم تاب‌آوری با رویکرد آینده‌نگری و با قبول تهدیدها، شوک‌ها و تغییرات مداومی که معیشت روستاییان با آن روبرو می‌باشد؛ بر پویایی معیشت روستاییان و لزوم سازگاری مداوم آن با این تغییرات، متمرکز است (Marschke, and Berkes, 2006: 2). بنابراین شرط دستیابی به یک روستای زیست‌پذیر و پایدار وجود سطحی قابل قبول از تاب‌آوری است؛ زیرا چنانچه جامعه روستایی، دارای ویژگی‌های یک روستای زیست‌پذیر باشد اما ویژگی‌های اولیه تاب‌آوری را نداشته باشد در برابر بحران‌های طبیعی و انسانی به سرعت عملکرد جاری خود را از دست داده و از ویژگی‌های یک روستای قابل زیست فاصله می‌گیرد (محمدی و منوچهری، ۱۳۹۸، ۹۷). در همین راستا نیز، پراگ (۲۰۱۴) همانطور که در شکل زیر نشان داده شده است با بهره‌گیری از پارادایم انعطاف‌پذیری در مرحله پس از بحران، مدیریت بحران موثر

را در سرعت بازیابی و انعطاف پذیری در این مرحله می‌داند که می‌توانند به سرعت به روال عادی و عملکردی قبل از بحران دست یابند (Proag, 2014: 372).

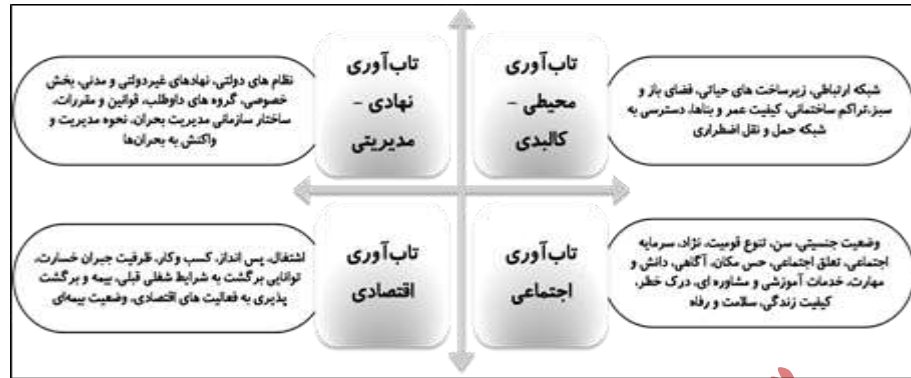
شکل ۲: مدیریت بحران موثر در جریان بازیابی و بازسازی بعد از بحران با تاکید بر پارادایم انعطاف پذیری، منبع: (Proag, 2014: 372)

تاب‌آوری به دو دلیل مهم است اول اینکه چون آسیب‌پذیری سیستم‌های اجتماعی به طور کامل قابل پیش‌بینی نیست و دوم اینکه مردم و دارایی‌ها در سکونتگاه تاب‌آور باید در مواجهه با حوادث بهتر از مکان‌ها و جوامعی که کمتر انطباق پذیر هستند، عمل می‌کنند. افزایش تاب‌آوری و سطح سازگاری و مقابله با تغییرات و بحران‌های طبیعی و کاهش سطح آسیب‌پذیری در بین اجتماعات محلی این امکان را فراهم می‌آورد که توسعه ساکنان اجتماعات محلی در میان تهدیدهای ناشی از مخاطرات طبیعی به صورت پیوسته و پایدار ادامه یابد و بلاای بعدی نتواند زندگی مردم را مختل سازد (داداش پور و عادل، ۱۳۹۴: ۷۵). تاب‌آوری، سازه‌ای است که دربرگیرنده و ابعاد و مفاهیمی متعددی، به شرح زیر می‌باشد:

تاب‌آوری اقتصادی: عبارت است از: برنامه‌ریزی و آمادگی مواجهه، مقاومت و مقابله در برابر اثرات منفی، بازیابی و بهبود تخصیص منابع و سازگاری با شرایط بعد از بحران‌های اقتصادی (محمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۲).
تاب‌آوری نهادی: به عنوان ظرفیت جوامع برای کاهش خطر و ایجاد پیوندهای سازمانی در درون جامعه تعریف می‌شود (سلمانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴؛ محمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۹).

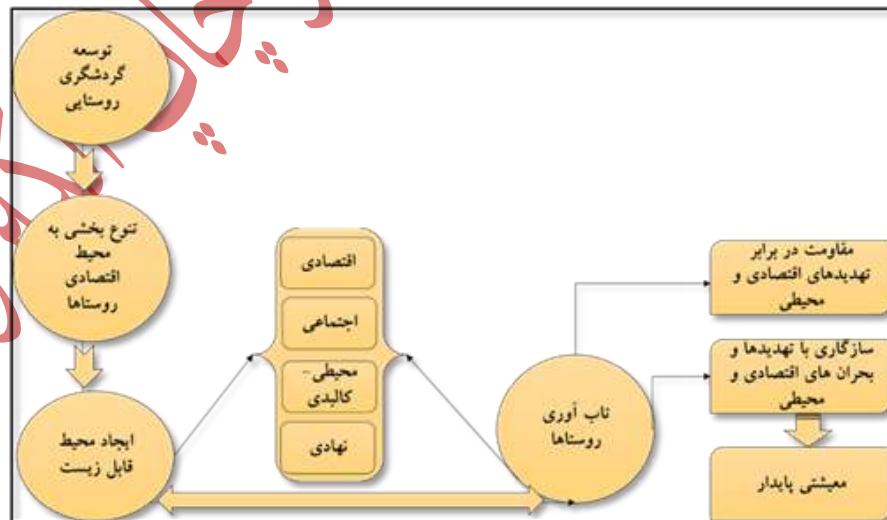
تاب‌آوری کالبدی: کالبد سکونتگاه‌ها بستری برای عملکرد اقتصادی و اجتماعی آنها است بنابراین جهت ایجاد ارتقای عملکردی و تاب‌آوری در سکونتگاه‌ها، ایجاد تحول و ساماندهی کالبدی، گام‌هایی لازم است. بستر طبیعی یک سکونتگاه و تغییرات ایجاد شده در آن مانند: ساختمان‌ها، خیابان‌ها، تسهیلات و تأسیسات عمده به عنوان عناصر کالبدی اشغال کننده فضا محسوب می‌شوند که مطلوبیت وضعیت آنها جهت حرکت در مسیر تاب‌آوری ضروری است (اسدی، ۱۳۹۵: ۴۴).

تاب‌آوری مؤلفه اجتماعی و فرهنگی: این قسم از تاب‌آوری در دو حوزه قابل تبیین است. نخست آن دسته از ویژگی‌های تاب‌آوری که به حوزه فردی و ساکنین اجتماع نظیر آموزش و سواد، نیروی متخصص و ... بر می‌گردد. . دسته دوم، حوزه جمعی است که به ویژگی‌های گروه‌های اجتماعی، نظیر مشارکت اجتماعی، روابط رسمی و غیررسمی، اعتماد و انگیزش اجتماعی و ... اشاره دارد (کاظمی و عندلیب، ۱۳۹۵: ۱۳۵).

شکل ۳: ابعاد و شاخص های تاب آوری، منبع: (کهنه پوشی، ۱۳۹۷: ۱۳۴۰)

با توجه به توصیفات ارائه شده، می توان دریافت که در روستاهای محروم و مرزی، همانند منطقه مورد مطالعه که ضعف های زیرساختی، اقتصادی و اجتماعی بسیاری به چشم می خورد، گسترش گردشگری می تواند به عنوان ابزاری کارآ به منظور تنوع بخشی به اقتصاد آنها مطرح گردد و این متنوع نمودن اقتصاد روستاها که همراه با ایجاد کسب و کارهای خرد در نواحی روستایی آن می باشد می تواند با برجای گذاشتن تاثیرات اقتصادی، همچون: ایجاد اشتغال و درآمد و فرصت های شغلی به بهبود وضعیت شاخص های اجتماعی و نیز، افزایش زیرساخت ها و حفظ محیط طبیعی نواحی روستایی منطقه منجر شود و این چنین، محیطی قابل زیست را برای نواحی روستایی شکل دهد که زمینه ساز تاب آوری آنها گردد. در واقع، زمانی می توان در مسیر تاب آوری در روستاهای منطقه حرکت نمود که در ابتدا؛ محیط قابل زیست برای آنها بواسطه ایجاد اقتصادی متنوع، فرصت های کسب درآمد و پایداری را فراهم آورد چرا که در محیط های مرزی، همانند منطقه مورد مطالعه بواسطه تسلط فقر و محرومیت، بهبود وضعیت اقتصادی از طریق فعالیت های مکمل کشاورزی که از مهمترین آنها گردشگری می باشد، می تواند زمینه ساز بهبود وضعیت در سایر شاخص های اجتماعی و محیطی توسعه روستاها و در نهایت، ایجاد محیطی برای روستاها گردد که در برابر بحران های موجود اقتصادی و طبیعی، بتواند مقاومت نموده و با سازگاری خویش، سطح معیشت روستاییان و دارایی های آنها کاهش نیابد.

شکل ۴: مدل مفهومی پژوهش، منبع: (یافته های پژوهش، ۱۳۹۹)

بررسی پژوهش های پیشین انجام گرفته، در ابتدا در سطح منطقه مورد مطالعه، نشان از عدم اثرگذاری توسعه گردشگری در پایداری معیشتی و توسعه اقتصادی و اجتماعی در سطحی رضایت بخش، دارد. این در حالی است که در سایر پژوهش ها، گردشگری توانسته است اثرگذاری مثبتی در بهبود وضعیت اقتصادی مقاصد گردشگری داشته باشد. این

تفاوت، نشان می‌دهد که موانع و عوامل بومی و ویژه‌ای بر وضعیت عدم اثرگذاری توسعه گردشگری بر وضعیت بهبود معیشت روستاییان منطقه وجود دارد.

همچنین، تاب‌آوری، به عنوان سازه‌ای چندوجهی در پژوهش‌های پیشین، مورد بررسی قرار گرفته و تنوع معیشتی؛ مهمترین، تحقق دهنده آن معرفی گردیده است. هرچند که پژوهش‌های تخصصی در ارتباط با اثرگذاری گردشگری بر وضعیت تاب‌آوری که مهمترین مشخصه‌های آن افزایش قدرت سازگاری و مقابله معیشت خانوارها است اندک بوده و صرفاً تاکید بر بررسی اثرگذاری منافع حاصل از گردشگری بر روی وضعیت اقتصادی مقاصد روستایی بوده‌است که این امر، قدر مسلم؛ حرکت در مسیر توسعه پایدار گردشگری را بواسطه عدم اطمینان از افزایش قدرت تاب‌آوری معیشتی خانوارها بواسطه اثرپذیری از توسعه فعالیت‌های گردشگری، با تردید مواجه می‌سازد.

جدول ۱: خلاصه‌ای از پژوهش‌های پیشین

نتایج پژوهش	عنوان پژوهش	محقق(ان) و سال پژوهش
۶۳ مانع و چالش در قالب ۴ عامل ضعف در وضعیت خدمات و امکانات و نارسایی در جاذبه های استان در راستای توسعه گردشگری سلامت؛ نارسایی‌های مدیریتی؛ ضعف در بازاریابی، آموزش و تبلیغات و نارسایی‌های بعد تقاضا، مهمترین عوامل پیش روی توسعه گردشگری سلامت در استان کردستان با تاکید بر جذب گردشگران اقلیم کردستان عراق می‌باشد.	تحلیل عوامل موثر بر توسعه گردشگری سلامت در مناطق مرزی(مطالعه موردی: استان کردستان)	محمدی و منوچهری(۱۳۹۸)
در مجموع پنج عامل ضعف در برنامه‌ریزی، عملکرد اجرایی نهادهای دولتی و محدودیت‌های منابع مالی، ضعف در بازاریابی و نارسایی‌های خدماتی-زیرساختی، موانع اجتماعی و فرهنگی محیط روستایی، ضعف‌های فردی و محدودیت‌های آموزشی و موانع فنی و عملی، مهمترین موانع پیش روی کارآفرینی زنان روستایی شاغل در عرصه گردشگری روستاها هستند که در این میان، عامل ضعف در برنامه‌ریزی، عملکرد اجرایی نهادهای دولتی و محدودیت‌های مالی، دارای بیشترین تاثیر در تمایل زنان روستایی شاغل در عرصه گردشگری روستایی منطقه مورد مطالعه به کارآفرینی بود.	تحلیل موانع موثر بر توسعه کارآفرینی زنان در عرصه گردشگری روستایی(مطالعه موردی: بخش اورامان شهرستان سروآباد)	محمد شریفی(۱۳۹۷)
کسب‌وکارهای حاصل از گردشگری در منطقه در سطح رضایت بخشی به لحاظ تاب‌آوری قرار ندارند. همچنین، میان ویژگی‌های فردی افراد فعال در کسب‌وکارهای گردشگری با تاب‌آوری در کسب‌وکارهای آنها ارتباط معنی‌داری وجود دارد.	تحلیل تاب‌آوری کسب و کارهای گردشگری در نواحی روستایی(مورد: حوزه نفوذ گردشگری شهر مشهد)	صادق‌لو و همکاران(۱۳۹۶)
مهمترین موانع و چالش‌های پیش روی توسعه پایدار گردشگری منطقه اورامان را در چهار بعد نارسایی‌های اقتصادی، نارسایی‌های اجتماعی، نارسایی‌ها و ضعف‌های بعد نهادی و نارسایی‌های کلیدی- محیطی خلاصه نمودند. در بعد نارسایی‌های محیطی- کلیدی؛ تخریب محیط طبیعی و چشم‌انداز روستایی، کیفیت نامناسب جاذبه‌ها، ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل و کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی، در بعد نارسایی‌های اقتصادی؛ کیفیت نامناسب اشتغال، ضعف در درآمد و قیمت‌ها و انگیزه و تمایل کم بازدیدکنندگان به بازدید، در بعد نارسایی‌های نهادی؛ عملکرد نامطلوب نهادهای دولتی و در بعد اجتماعی نیز، ضعف در مشارکت مردم محلی و ضعف در تبلیغات، اطلاع رسانی و آموزش، مولفه‌های موثر بر عملکرد نامطلوب سیستم گردشگری منطقه و ناپایداری آن شناسایی گردیدند.	تحلیل و سنجش موانع موثر بر تحقق پایداری گردشگری روستایی(مطالعه موردی: بخش اورامان شهرستان سروآباد)	عبداللهی(۱۳۹۶)
به علت ضعف‌های مدیریت شهری، عدم یکپارچگی در بهره‌برداری پایدار از جاذبه‌ها، کمبود امکانات، عدم اطلاع‌رسانی، عدم همکاری و هماهنگی نهادهای شهری، بخش گردشگری نه تنها از توسعه پایدار فاصله گرفته بلکه روندی منفی را نیز طی می‌کند.	مدیریت پایدار گردشگری(مطالعه موردی: شهر بجنورد)	علیپور و بگلو (۱۳۹۳)
سطح آسیب‌پذیری روستاها به دلیل توسعه گردشگری بسیار بالا است و توزیع و تخصیص مجدد منابع در سطح روستاهای مورد مطالعه با توجه به محدود بودن فرصت‌ها و بالا بودن نقاط ضعف الزامی است.	ارائه الگوی برنامه ریزی راهبردی توسعه گردشگری پایدار روستایی(مطالعه موردی: دهستان لواسان کوچک)	افتخاری و همکاران (۱۳۹۲)

محقق(ان) و سال پژوهش	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
افتخاری و همکاران (۱۳۹۰)	ارزیابی پایداری گردشگری در روستاهای تاریخی فرهنگی ایران با تاکید بر پارادایم توسعه پایدار گردشگری	کمترین میزان پایداری در میان روستاهای مورد مطالعه به بعد محیطی و سپس بعد اقتصادی، اختصاص دارد. همچنین روستای ماسوله دارای بیشترین سطح پایداری گردشگری و روستای اورامان دارای کمترین میزان پایداری گردشگری است.
افتخاری و همکاران (۱۳۸۹)	فرایند بومی سازی شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری روستایی در ایران	تدوین ۸۰ شاخص برای پایداری گردشگری روستایی در کشور که از این تعداد ۲۲ شاخص اجتماعی، ۲۴ شاخص اقتصادی و ۳۴ شاخص محیطی هستند.
هوانگ و همکاران (۲۰۱۷)	اندازه گیری آسیب پذیری معیشتی کشاورزان در اراضی تحت خزش شهری در خی یان چین	گسترش سریع شهرنشینی در شهر خی یان آدر چین بر روی اراضی روستایی حاشیه آن، با کاهش سرمایه‌های معیشتی موجب افزایش آسیب‌پذیری معیشتی خانوارهای روستایی گردیده‌است که در این میان، روستاییان با توجه به میزان قدرت مقابله و میزان حساسیت به آسیب‌پذیری معیشتی‌شان نسبت به پدیده خزش شهری، به چهار دسته میزان حساسیت بالا و ظرفیت واکنش بالا، میزان حساسیت کم و ظرفیت واکنش بالا، حساسیت کم و ظرفیت پاسخ پایین، حساسیت بالا و ظرفیت پاسخ کم، دسته‌بندی شدند.
مانوا (۲۰۱۴)	کاهش فقر از طریق گردشگری به نفع فقر (نقش جنگل‌های بتسوانا)	مناطق جنگلی بتسوانا کاملاً ظرفیت گسترش گردشگری و جذب روستاییان فقیر را در فعالیت‌های گردشگری دارند و به صورت مستقیم با ایجاد مشاغل، جذب روستاییان در فعالیت‌های و سرمایه گذاری های خرد گردشگری، به صورت غیرمستقیم با آمدن سرمایه گذاران و شرکت‌های خصوصی سرمایه گذار به منطقه و به صورت پویا با پایداری معیشت روستاییان حاصل از عملکرد دو تاثیر مستقیم و غیرمستقیم فقر را در منطقه مورد مطالعه کاهش می‌دهد.
ستراتگیا و کانسونی (۲۰۱۵) ^۴	ارائه یک چارچوب روش‌شناختی مناسب، جهت برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه پایدار گردشگری جزایر کوچک در یونان	جهت توسعه پایدار این جزیره بر مبنای افزایش دارایی‌های معیشتی ساکنین بواسطه رونق پایدار گردشگری، چارچوب و روش تحقیقی بر مبنای آینده پژوهشی؛ ارزیابی مشارکتی و با تجزیه و تحلیل محیط داخلی و خارجی طی می‌گردد تا سناریوهای توسعه گردشگری تدوین گردند و در نهایت، بهره‌گیری از این چارچوب روش‌شناختی نیز، برای توسعه پایدار سایر مقاصد مشابه پیشنهاد می‌شود.

منبع: یافته های پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ نوع، کاربردی و از حیث روش انجام، توصیفی - تحلیلی است. جهت گردآوری اطلاعات در بخش نظری از روش اسنادی و در بخش میدانی از روش پیمایش، مبتنی بر مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه بهره گرفته شده‌است. پژوهش کمی-کیفی حاضر، در بخش کیفی به شناسایی موانع و مشکلات موثر بر عدم اثربخشی توسعه گردشگری در بهبود وضعیت تاب آوری نواحی روستایی هدف گردشگری بخش اورامان شهرستان سروآباد و در بخش کمی، به تایید و تعمیم این یافته‌ها پرداخته است. در بخش کیفی، به منظور آسیب شناسی وضع موجود با ۲۸ نفر از آگاهان محلی (۴ نفر)، متخصصان علمی در منطقه (۶ نفر)، مسئولین نهادهای دولتی شهرستان (فرمانداری، بخشدار، میراث فرهنگی، جهاد کشاورزی، بنیاد مسکن، دهیاران) (۱۲ نفر)، سرمایه‌گذاران بخش خصوصی فعال در عرصه گردشگری منطقه (۳ نفر)، صاحبان کسب و کارهای خرد عرصه گردشگری منطقه (۳ نفر)، تا حصول به اشباع نظری، مصاحبه عمیق، صورت گرفت. انتخاب این افراد به صورت هدفمند و با بهره‌گیری از روش گلوله برفی بوده است. تجزیه

¹ Huang et all

² Xi an

³ Manwa

⁴ Stratigea & Katsoni

و تحلیل مصاحبه‌ها که به استخراج موانع انجامید با تکنیک تئوری بنیادی انجام گرفت. در ادامه در بخش کمی، با بهره‌گیری از آزمون تحلیل عاملی به تایید یافته‌های بخش کیفی با توزیع پرسشنامه مرتبط در میان ۸۰ نفر از اعضای گروه های نام برده شده پرداخته شد که تعیین آنها نیز به صورت هدمفند و روش گلوله برفی انجام گرفت. روایی پژوهش، با توزیع پرسشنامه به عنوان پیش‌آزمون و نیز، بهره‌گیری از آزمون تحلیل عاملی که خود نوعی روایی سازه به شمار می‌رود و نیز، پایایی برابر ۰,۷۹ مورد تایید قرار گرفت.

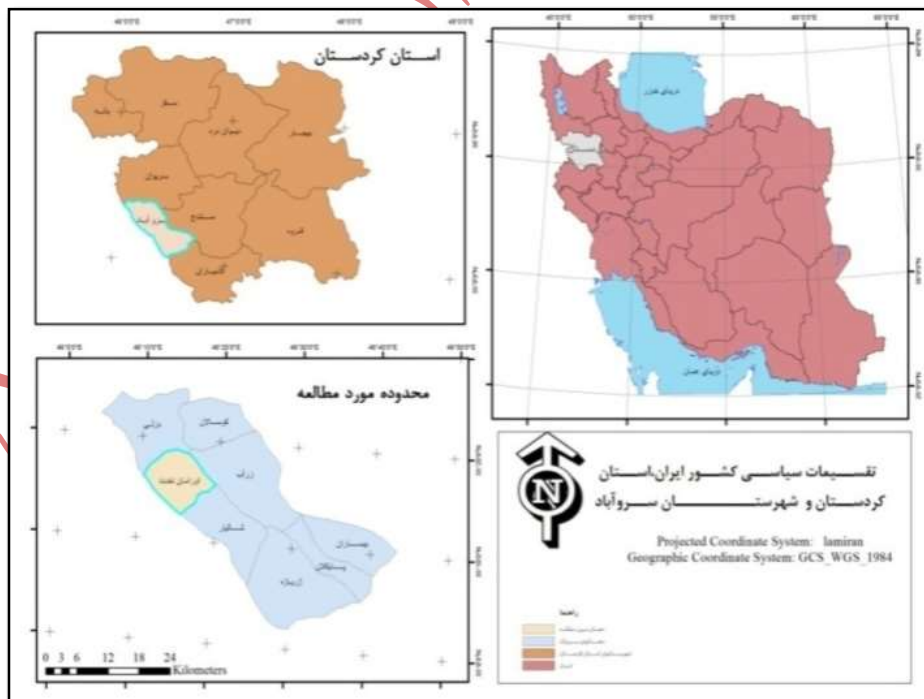
معرفی منطقه مورد مطالعه

شهرستان سروآباد با مساحت ۱۱۶۸/۴ کیلومترمربع در جنوب غربی استان کردستان قرار گرفته و از شمال به شهرستان میروان، از شمال غرب به کشور عراق، از غرب و جنوب به استان کرمانشاه و از شرق به شهرستان سنندج محدود می‌گردد. شهرستان سروآباد بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی- اداری کشور تا پایان سال ۱۳۹۵ دارای دو بخش مرکزی و اورامان و دو شهر به نام‌های سروآباد و اورامان تخت و هشت دهستان و ۷۴ آبادی دارای سکنه بوده است.

جدول ۲: تقسیمات کشوری شهرستان سروآباد سال ۱۳۹۵

شهرستان	مرکز شهرستان	بخش	مرکز بخش	دهستان	مرکز دهستان	شهر
سروآباد	سروآباد	مرکزی	سروآباد	بیساران	بیساران	سروآباد
				پایگلان	پایگلان	
				دزلی	دزلی	
				رزاب	رزاب	
				ژریزه	ژریزه	
				کوسلان	کوسلان	
اورامان	اورامان	اورامان	اورامان تخت	اورامان تخت	اورامان تخت	اورامان
				سلین	شالیار	

منبع: فرهنگ آبادی‌های شهرستان سروآباد، ۱۳۹۵

شکل ۵: نمایش منطقه مورد مطالعه

یافته‌ها

مهمترین، موانع، چالش‌ها و نارسایی‌هایی که موجب شرایط فعلی وضعیت بهره‌مندی نواحی روستایی منطقه مورد مطالعه از منافع گردشگری در راستای ایجاد محیطی تاب‌آور شده‌اند به شرح جدول زیر به دنبال طی سه مرحله کدگذاری (باز، محوری و انتخابی)، مشخص شدند.

جدول ۴: شناسایی موانع و چالش‌های پیش‌روی افزایش تاب‌آوری اجتماعات روستایی منطقه مورد مطالعه بواسطه توسعه گردشگری

مقوله‌های مرکزی	مقوله‌ها	مفاهیم مشترک
نارسایی‌های نهادی	ضعف برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و مدیریتی	عزم و اراده ناکافی مسئولان جهت توسعه گردشگری به ویژه در روستاهای کم جمعیت‌تر منطقه - عدم بهره‌گیری از توان انجمن‌های مردم نهاد در راستای گسترش گردشگری و جذب گردشگران - عدم اختصاص بخشی از درآمدهای حاصله از گردشگری جهت حفظ طبیعت و گسترش گردشگری در روستاهای منطقه - عدم حرکت در مسیر برندسازی - عدم رویکرد مشارکتی مدیریت گردشگری منطقه - فقدان طرح و برنامه منسجم تنوع بخشی اقتصادی روستاهای منطقه منطبق بر توان‌های آنها به ویژه در عرصه ژئوتوریسم - تاکید بر گسترش گردشگری انبوه و افسارگسیخته در توسعه گردشگری منطقه با تاکید بر چند روستای خاص - عدم برگزاری تورهای آموزشی زمین‌شناسی و ژئومورفولوژیکی در منطقه - عدم بهره‌گیری از آژانس‌های مسافرتی و برگزاری تورهایی ویژه - عدم مکانیابی سایت‌های مناسب پرنده‌نگاری - کوهنوردی، تفریحی و.. در اطراف روستاهای منطقه - آشفته‌گی در زمینه مدیریت بواسطه تعدد نهادهای تصمیم‌گیر - مترادف دانستن سرمایه‌گذاری در توسعه روستایی با سرمایه‌گذاری در کشاورزی توسط نهادهای دولتی و مردم محلی - تعطیلی بازارچه‌های مرزی (اثرگذاری در تامین سرمایه برای روستاییان) - تغییر منظر منطقه به سمت شهری شدن - عدم متنوع نمودن جاذبه‌های طبیعی منطقه - عدم آگاهی مسئولان توسعه‌ای و گردشگری در زمینه تغییر وضعیت نیازها و تقاضای گردشگران (حرکت به سمت گردشگری با انگیزه‌های خاص؛ گردشگری روستایی و ژئوتوریسم) - عدم برنامه‌ریزی جهت جذب طبیعت‌گردان از اقلیم کردستان عراق - تخریب اراضی باغی و طبیعت منطقه به نفع توسعه سازه‌های گردشگری - فصلی بودن جاذبه‌های گردشگری - عدم تنوع‌دادن به جاذبه‌ها متناسب با سنین و سلیقه مختلف - تغییر و از بین رفتن جاذبه‌های معماری و فرهنگی بومی.
نامناسب بودن محیط کسب و کار منطقه	فقدان رقابت اقتصادی در منطقه - شکست کسب‌وکارها و سرمایه‌گذاری‌های قبلی در سطح روستاها و بازتاب آن در میان مردم شهری و روستایی - عدم حمایت خانواده‌ها از راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا توسط جوانان - عدم اعتقاد مردم محلی و سرمایه‌داران شهری به برگشت سرمایه و سود آن با سرمایه‌گذاری در محیط روستاها - تمایل روستاییان به حضور در مشاغل کاذب و واسطه‌ای بواسطه مرزی بودن.	
مدیریت امنیتی مرز	تلقی صرفاً تجاری از مرز (تاکید بر رونق تجارت مرزی) در مدیریت آن - مشکلات امنیتی به جهت مرزی بودن جهت رونق سایر اقسام خاص گردشگری وابسته به ژئوریسم در روستاهای اطراف تالاب (ماجرای جویانه، ورزشی و..) - مدیریت تهدید محورانه این منطقه مرزی - عدم آگاهی مسئولان امنیتی از ارتباط و تاثیر تنوع بخشی و جذب سرمایه بواسطه رونق گردشگری در تامین امنیت پایدار منطقه.	
ضعف امکانات رفاهی، اقامتی و خدماتی	وضعیت نامناسب دفع زباله و فاضلاب‌های روستاها - عدم وجود اقامتگاه‌های بومگردی در روستاها و کوهستان‌های اطراف - فقدان امکانات و فضاهای تفریحی در روستاها - عدم وجود مکان‌هایی برای برگزاری جشنواره‌های محلی و بومی - نامناسب بودن راه‌های ارتباطی بین و درون روستاهای منطقه - عدم اجرای کامل طرح‌های هادی - نامناسب بودن فضاهای اولیه ورودی به روستاها - فقدان بسته‌های خدماتی برای ارائه به گردشگران - فقدان دسترسی به فضاهای مناسب جهت راه‌اندازی کسب و کارهای وابسته به گردشگری، نبود بسته بندی مناسب محصولات فروشی - کمبود مراکز و خانه بهداشت‌ها.	
ضعف اطلاع‌رسانی، آموزش و تبلیغات	کمبود تبلیغات - عدم بهره‌گیری از ابزارهای تبلیغاتی مختلف - عدم آموزش مردم محلی در ارتباط با نحوه فعالیت در عرصه گردشگری - عدم آموزش مسئولان در بخش‌ها و نهادهای مختلف مرتبط با مدیریت و توسعه روستاهای منطقه در ارتباط با اثرگذاری گردشگری در توسعه روستاها.	
ضعف منابع مالی	کمبود سرمایه	عدم تمایل و ناتوانی مردم محلی به دریافت وام‌های اشتغالزایی - عدم وجود صندوق‌های خرد محلی - کمبود بودجه دهیاری‌ها - عدم زمینه‌سازی جهت ورود بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در عرصه گردشگری منطقه - عدم شبکه‌سازی و تشویق سرمایه‌داران بومی روستاها جهت بازگشت سرمایه (از شهر) و سرمایه‌گذاری بر روی توانمندی گردشگری روستاها.

ضعف در سرمایه‌های انسانی و اجتماعی	ضعف‌های اجتماعی- فرهنگی	فقر روستاییان- تخریب محیط طبیعی- وجود عقاید متعصبانه و محدودکننده در میان مردم محلی در ارتباط با ورود گردشگران- میزان اشتغال اندک و فصلی مردم منطقه در بخش گردشگری- عقاید متعصبانه و محدودکننده حضور زنان در فعالیت‌های گردشگری- عدم آگاهی مردم محلی و عزم آنها برای ورود و سرمایه‌گذاری در عرصه گردشگری- مشکلات مرتبط با مالکیت زمین‌های و اراضی کوهستانی جهت توسعه گردشگری- فرهنگ تقدیرگرایی و وابستگی روستاییان- شناختن دولت به عنوان تنها متولی توسعه در روستاهای منطقه- عدم ریسک‌پذیری مردم محلی جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا(وابسته به گردشگری).
ضعف و کمبود تقاضا	نارسایی‌های مرتبط با نیازها و عملکرد گردشگران	شناخت و آگاهی اندک گردشگران ورودی از پتانسیل‌های گردشگری روستاهای منطقه- تمایل اندک گردشگران به صرف هزینه- مدت اقامت کوتاه گردشگران- ورود گردشگران بیش از ظرفیت تحمل محیط روستاها در روزهای آخر هفته در فصل بهار و تابستان.

در ادامه به منظور تایید و تعمیم یافته‌های حاصله از آزمون تحلیل عاملی از نوع اکتشافی، بهره‌گرفته‌شد. جهت خلاصه‌سازی داده‌ها و تعیین عوامل اصلی در آزمون تحلیل عاملی از روش تحلیل مولفه‌های اصلی و چرخش واریمکس^۲ استفاده شد. در ابتدا برای آزمون مناسب بودن داده‌های مربوط به مجموعه متغیرهای مورد تحلیل در خصوص عوامل و برای شروع تحلیل عاملی، از آزمون Bartlett و KMO استفاده شد. معناداری آزمون بارتلت در سطح اطمینان ۹۹٪ درصد و مقدار مناسب KMO حاکی از همبستگی کیفی و مطلوبیت کمی متغیرهای مورد نظر برای انجام تحلیل عاملی است.

جدول ۵: نتایج آزمون kmo و بارتلت جهت انجام تحلیل عاملی

سطح معناداری	مقدار بارتلت	مقدار KMO	مجموعه متغیرهای مورد تحلیل
۰/۰۰	۷/۰۶	۰/۶۹۸	موانع و مشکلات موثر بر عدم بهره‌مندی روستاهای بخش اورامان از منافع گردشگری در راستای ایجاد محیط تاب آور روستایی

شاخص‌های بارگذاری شده در هر عامل که بیشتر از ۱ هستند، یک عامل را شکل می‌دهند. نتیجه بدست آمده، خلاصه شدن ۶۲ شاخص در ۴ عامل بود که در مجموع، حدود ۶۶ درصد از واریانس‌ها را تبیین می‌کنند. این رقم، نشانگر رضایت‌بخش بودن تحلیل عاملی و متغیرهای مورد بررسی، جهت تلفیق در عوامل است. مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی در جدول زیر آمده است. همچنین، مبنای بارعاملی برای شاخص‌ها، جهت تجمیع معنی‌دار در عامل‌ها، مقدار ۰/۵ قرار داده شد. لازم به ذکر است که با توجه به تجمیع تمامی موانع شناسایی شده در عامل‌ها، سایر عوامل تشکیل شده در آزمون تحلیل عاملی که دارای مقدار ویژه بیشتر از ۱ بودند به دلیل تکراری و بی‌اهمیت بودن حذف گردیدند و ۴ عامل اصلی که بیشترین واریانس‌ها و مقدار ویژه را داشتند، در نظر گرفته شدند.

جدول ۶: عامل‌بندی متغیرهای مورد مطالعه

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
۱	۱۵,۲۸	۲۵,۴۶	۲۵,۴۶
۲	۱۰,۴۶	۱۷,۴۳	۴۲,۹۰
۳	۷,۵۲	۱۲,۵۴	۵۵,۴۴
۴	۶,۲۸	۱۰,۴۷	۶۵,۹۲

عامل اول

این عامل با مقدار ویژه برابر ۱۵,۲۸ و تبیین ۲۵,۴۶ درصد واریانس‌ها، ۲۶ شاخص یا مانع را در خود جای داده‌است. با

¹ Extraction method principal component analysis

² Varimax rotation

توجه به فراوانی شاخص‌های تجمع‌یافته می‌توان این عامل را ((نارسایی‌های مدیریتی، ضعف برنامه‌ریزی و کمبود خدمات و امکانات مورد نیاز جهت توسعه گردشگری در منطقه)) نامید. در ابتدا، تجمع شاخص‌های این دو مولفه را می‌توان به نقش نهادهای دولتی به عنوان متولیان اصلی توسعه روستایی و تامین‌کنندگان زیرساخت‌ها و خدمات مورد نیاز فعالیت‌های اقتصادی در نواحی روستایی مرتبط دانست. کمبود خدمات و امکانات در این روستاها را می‌توان به دید مدیریتی نامناسب توسعه روستایی در منطقه و تخصیص امکانات نه برپایه نقش آفرینی و توان روستاها بلکه بر پایه نظام مرکز- پیرامون و جمعیت روستاها دانست. در میان شاخص‌ها، به ترتیب: فقدان طرح و برنامه منسجم تنوع بخشی اقتصادی روستاها منطبق بر توان‌های آنها در عرصه گردشگری (بار عاملی برابر ۰,۹۴۲)، عدم اختصاص بخشی از درآمدهای حاصله جهت حفظ طبیعت و گسترش گردشگری در روستاهای منطقه (بار عاملی برابر ۰,۹۱۹) و تاکید بر گسترش گردشگری انبوه و افسارگسیخته در توسعه گردشگری منطقه (بار عاملی برابر ۰,۹۰۱)، بیشترین میزان همبستگی یا به عبارتی، اهمیت را در میان شاخص‌های تجمع‌یافته در تشکیل این عامل یا مانع داشته‌اند. از سوی دیگر، در بازار امروزه گردشگری، تنوع نیازها، انواع و شاخه‌های مختلف گردشگری را شکل داده و بازار گردشگری تخصصی شده‌است این در حالی است که در منطقه مورد مطالعه، مدیریت گردشگری منطقه هنوز هم، توسعه گردشگری انبوه را دنبال می‌کند که موجب ایجاد فشارهای خارج از ظرفیت تحمل به منطقه شده‌است که در بلندمدت، نه تنها بر وضعیت طبیعی روستاها به عنوان مهمترین جاذبه بلکه بر روی ورود گردشگران و میزان رضایت آنها نیز، تاثیرات منفی بسیاری برجای خواهد گذاشت.

جدول ۷ : شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع‌یافته در عامل اول

ردیف	شاخص‌ها	بارعاملی
۱	عدم حرکت در مسیر برندسازی	۰,۵۲۷
۲	عدم بهره‌گیری از توان انجمن‌های مردم نهاد روستاهای در راستای گسترش گردشگری و جذب گردشگران	۰,۸۵۰
۳	عدم اختصاص بخشی از درآمدهای حاصله از گردشگری جهت حفظ طبیعت و گسترش گردشگری در روستاهای پیرامون	۰,۹۱۹
۴	عدم وجود صندوق‌های خرد محلی	۰,۵۴۳
۵	عدم آگاهی مردم محلی و عزم آنها برای ورود و سرمایه‌گذاری در عرصه گردشگری	۰,۸۶۱
۶	وجود عقاید متعصبانه و محدودکننده در میان مردم محلی در ارتباط با ورود گردشگران	۰,۶۱۳
۷	تاکید بر گسترش گردشگری انبوه و افسارگسیخته در توسعه گردشگری منطقه	۰,۹۰۱
۸	متراداف دانستن سرمایه‌گذاری در توسعه روستایی با سرمایه‌گذاری در کشاورزی، توسط نهادهای دولتی و مردم	۰,۷۸۷
۹	نامناسب بودن فضاهای اولیه ورودی به روستاها	۰,۶۲۵
۱۰	فقدان دسترسی به فضاهای مناسب جهت راه‌اندازی کسب و کار	۰,۶۹۷
۱۱	آشفتگی در زمینه مدیریت گردشگری و روستایی منطقه بواسطه تعدد نهادهای تصمیم‌گیر	۰,۸۰۰
۱۲	نامناسب بودن راه‌های ارتباطی بین و درون روستاهای منطقه	۰,۶۷۱
۱۳	تعطیلی بازارچه‌های مرزی (اثرگذاری در تامین سرمایه برای روستاییان)	۰,۷۶۷
۱۴	عزم و اراده ناکافی مسئولان جهت توسعه گردشگری در روستاها بواسطه عدم تلقی از آن به عنوان منبع تحول اقتصادی	۰,۸۷۵
۱۵	عدم برنامه‌ریزی جهت جذب طبیعت‌گردان از اقلیم کردستان عراق	۰,۷۴۸
۱۶	فقدان بسته‌های خدماتی برای ارائه به گردشگران	۰,۵۳۹
۱۷	عدم مکانیابی سایت‌های مناسب پرندنگاری- کوهنوردی، تفریحی و.. در اطراف روستاهای منطقه	۰,۷۱۹
۱۸	عدم حمایت خانواده‌ها از راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا توسط جوانان	۰,۶۱۷
۱۹	عدم وجود اقامتگاه‌های بوم‌گردی در روستاها و کوهستان‌های اطراف آنها	۰,۷۲۰
۲۰	فقدان امکانات و فضاهای تفریحی در روستاها	۰,۶۳۰
۲۱	عدم آگاهی مسئولان توسعه‌ای و گردشگری در زمینه تغییر وضعیت نیازها و تقاضای گردشگران (حرکت به سمت گردشگری با انگیزه‌های خاص؛ گردشگری روستایی و ژئوتوریسم)	۰,۷۷۶
۲۲	عدم وجود مکان‌هایی برای برگزاری جشنواره‌های محلی و بومی	۰,۶۸۰

۰,۸۱۳	عدم تنوع دادن به جاذبه‌ها متناسب با سنین و سلايق مختلف	۲۳
۰,۷۱۳	عدم بهره‌گیری از آژانس‌های مسافرتی و برگزاری تورهایی ویژه در منطقه	۲۴
۰,۹۴۲	فقدان طرح و برنامه منسجم تنوع بخشی اقتصادی روستاهای پیرامون تالاب زریوار منطبق بر توان‌های آنها به ویژه در عرصه ژئوتوریسم	۲۵
۰,۷۷۶	عدم متنوع نمودن جاذبه‌های طبیعی منطقه	۲۶

عامل دوم

این عامل با مقدار ویژه برابر ۱۰,۴۶ و تبیین ۱۷,۴۳ درصد واریانس‌ها، ۱۰ شاخص یا مانع را در خود جای داده‌است. با توجه به فراوانی شاخص‌های تجمع یافته می‌توان این عامل را ((ضعف در تامین منابع مالی و فضای امنیتی حاکم بر روستاهای منطقه جهت تنوع بخشی اقتصادی بواسطه بهره‌گیری از توان گردشگری روستاهای منطقه)) نامید. تجمع این دو مولفه نشان از اهمیت و اثرگذاری دیدگاه و رویکرد مدیریت امنیت در مناطق مرزی بر وضعیت سرمایه‌گذاری و به تبع آن تنوع و پویایی اقتصادی دارد. چرا که ایجاد محیطی امنیتی، به معنی تهدید ابتدایی‌ترین نیاز سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذارهای خرد و کلان، یعنی امنیت روانی از بازگشت سرمایه و امنیت سرمایه‌گذاری است. در این راستا، شاخصی که با دارا بودن بیشترین بارعاملی، بیشترین تاثیر را در شکل‌گیری عامل مذکور و ارتباط با سایر شاخص‌های دارد، شاخص مدیریت تهدیدمحورانه این منطقه مرزی (بارعاملی برابر ۰,۹۳۹) است. انسداد شدید مرز به روش سنتی و تعطیلی بازارچه‌های مرزی و فقر روستاییان نشان می‌دهد که رویکرد مدیریت امنیت منطقه، تهدیدمحورانه بوده و تامین امنیت، مترادف با فقدان تهدید نظامی در منطقه دیده می‌شود تا بدین ترتیب، اهمیت اثرگذاری و ارتباط توسعه و امنیت پایدار نادیده گرفته شوند (عدم آگاهی مسئولان امنیتی از ارتباط و تاثیر تنوع بخشی از طریق گردشگری و جذب سرمایه در تامین امنیت پایدار منطقه با بارعاملی ۰,۸۹۳). قدر مسلم، در چنین فضایی سرمایه‌گذاران خصوصی، هر چند روستاهای منطقه، پتانسیل بسیار زیادی جهت گسترش گردشگری دارند اما قادر به ریسک و سرمایه‌گذاری نخواهند بود.

جدول ۸: شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع یافته در عامل دوم

ردیف	شاخص‌ها	بارعاملی
۱	ورود گردشگران بیش از ظرفیت تحمل محیط روستاها در روزهای آخر هفته در فصل بهار و تابستان	۰,۷۹۵
۲	مشکلات امنیتی به جهت مرزی بودن جهت رونق سایر اقسام خاص گردشگری وابسته به ژئوتوریسم در روستاهای اطراف تالاب (ماجرای جوانه، ورزشی و..)	۰,۷۶۹
۳	تغییر منظر منطقه به سمت شهری شدن	۰,۷۵۸
۴	عدم آگاهی مسئولان امنیتی از ارتباط و تاثیر تنوع بخشی و جذب سرمایه بواسطه رونق گردشگری در تامین امنیت پایدار منطقه	۰,۸۹۳
۵	عدم تمایل و ناتوانی مردم محلی به دریافت وام‌های اشتغالزایی	۰,۶۱۹
۶	عدم زمینه‌سازی جهت ورود بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری	۰,۸۶۹
۷	کمبود بودجه دهیاری‌ها	۰,۷۴۸
۸	میزان اشتغال اندک مردم منطقه در بخش گردشگری	۰,۸۵۹
۹	نبود بسته بندی مناسب محصولات فروشی	۰,۷۸۰
۱۰	مدیریت تهدید محورانه این منطقه مرزی	۰,۹۳۹

عامل سوم

این عامل با مقدار ویژه برابر ۷,۵۲ و تبیین ۱۲,۵۴ درصد واریانس‌ها، ۱۵ شاخص یا مانع را در خود جای داده‌است. با توجه به فراوانی شاخص‌های تجمع یافته می‌توان این عامل را ((نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب و کار جهت تنوع بخشی اقتصادی روستاها به واسطه بهره‌گیری از توان گردشگری روستاهای منطقه)) نامید. اهمیت تنوع بخشی به این

دلیل می‌باشد که ضعف شدید ساختار اقتصادی در منطقه، مهمترین مانع ایجاد محیط تاب‌آور در منطقه بوده و در راستای حل آن، تنوع بخشی اقتصادی از طریق گردشگری، موثرترین راهکار می‌باشد. تجمع شاخص‌های این دو مولفه در عامل یا مانع مذکور، در ابتدا نشان می‌دهد که فضای کسب‌وکار و محیط اجتماعی از همدیگر تاثیرپذیر بوده و برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا که در اینجا وابسته به گردشگری در روستاها می‌باشد، بایستی علاوه بر تامین زیرساخت‌های فیزیکی، منابع مالی و مدیریت مطلوب، وضعیت محیط اجتماعی و فرهنگی مردم محلی نیز، حمایت‌کننده راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپای حاصل از گردشگری باشد. زمانی که همانند وضعیت روستاهای مورد مطالعه، عدم ریسک‌پذیری مردم محلی جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا (وابسته به ژئوتوریسم) (بار عاملی برابر ۰,۵۵۷)، فرهنگ تقدیرگرایی و وابستگی روستاییان (بار عاملی برابر ۰,۵۹۳)، عقاید متعصبانه و محدودکننده حضور زنان در فعالیتهای گردشگری (بار عاملی برابر ۰,۷۸۵)، تمایل روستاییان به حضور در مشاغل کاذب و واسطه‌ای بواسطه مرزی بودن (بار عاملی برابر ۰,۹۳۹)، بر محیط اجتماعی روستاها تسلط دارند. مسلماً چنین محیطی نمی‌تواند حمایت‌کننده یک فرد کارآفرین یا خود اشتغالی بواسطه ورود به عرصه کسب‌وکارهای گردشگری باشد. شکل‌گیری چنین محیط نامناسب اجتماعی و ارزشی، جهت حرکت به سمت راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپای حاصل از گردشگری را بایستی، به صورت ساختاری و ریشه‌ای در شاخص وجود فقر در بین خانوارهای روستایی (بار عاملی برابر ۰,۹۰۴) جست‌وجو کرد. فقر اقتصادی، فقر اجتماعی و فرهنگی را نیز به همراه می‌آورد و این تسلسل باطل، همانند منطقه مورد مطالعه، نتیجه‌ای جز ایجاد محیط اجتماعی نامناسب و ارزش‌های ضد خوداشتغالی و رقابت و تنوع اقتصادی در محیط روستایی نخواهد داشت.

جدول ۹: شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع‌یافته در عامل سوم

ردیف	شاخص‌ها	بارعاملی
۱	فقدان رقابت اقتصادی در منطقه	۰,۸۷۰
۲	شناختن دولت به عنوان تنها متولی توسعه در روستاهای منطقه	۰,۹۵۸
۳	فقر روستاییان	۰,۹۰۴
۴	عدم اعتقاد مردم محلی و سرمایه‌داران شهری به برگشت سرمایه و سود آن یا سرمایه‌گذاری در محیط روستاها	۰,۷۱۲
۵	عدم رویکرد مشارکتی مدیریت گردشگری در منطقه	۰,۷۴۱
۶	تمایل روستاییان به حضور در مشاغل کاذب و واسطه‌ای بواسطه مرزی بودن	۰,۹۳۹
۷	تخریب محیط طبیعی منطقه	۰,۶۶۱
۸	عدم برگزاری تورهای ویژه گردشگری (ژئوتوریسم، فرهنگی و...)	۰,۸۵۳
۹	شکست کسب‌وکارها و سرمایه‌گذاری‌های قبلی در سطح روستاها و بازتاب آن در میان مردم شهری و روستایی	۰,۶۱۷
۱۰	عقاید متعصبانه و محدودکننده حضور زنان در فعالیتهای گردشگری	۰,۷۸۵
۱۱	وضعیت نامناسب دفع زباله و فاضلاب‌های روستاهای منطقه	۰,۷۳۷
۱۲	عدم بهره‌گیری از ابزارهای تبلیغاتی مختلف در راستای بازاریابی	۰,۸۹۶
۱۳	فرهنگ تقدیرگرایی و وابستگی روستاییان	۰,۵۹۳
۱۴	عدم شبکه‌سازی و تشویق سرمایه‌داران بومی روستاها جهت بازگشت سرمایه (از شهر) و سرمایه‌گذاری بر روی توانمندی گردشگری روستاها	۰,۸۹۵
۱۵	عدم ریسک‌پذیری مردم محلی جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا (وابسته به گردشگری)	۰,۵۵۷

عامل چهارم

این عامل با مقدار ویژه برابر ۶,۲۸ و تبیین ۱۰,۴۷ درصد واریانس‌ها، ۹ شاخص یا مانع را در خود جای داده‌است. با توجه

به فراوانی شاخص‌های تجمع یافته می‌توان این عامل را ((ضعف در بازاریابی و آموزش و کمبود تقاضا جهت توسعه گردشگری در روستاهای منطقه)) نامید. در ابتدا تجمع شاخص‌های مرتبط با دو مولفه بازاریابی، آموزش و تبلیغات از بعد عرضه سیستم گردشگری با وضعیت تقاضا که مرتبط با گردشگران می‌باشد؛ نشان از اثرگذاری این دو بعد بر یکدیگر بوده و اینکه توسعه گردشگری در روستاهای منطقه تنها زمانی حاصل می‌آید که برای این توان و بازار، تقاضا جذب نماید و این امر از طریق بازاریابی مطلوب، امکان‌پذیر خواهد شد. در ارتباط با وضعیت آموزش، آنچه که مورد اهمیت است و تجمع شاخص‌های عدم آموزش مسئولان در بخش‌ها و نهادهای مختلف مرتبط با مدیریت و توسعه روستاهای منطقه در ارتباط با اثرگذاری گردشگری در توسعه روستاهای منطقه (با بارعاملی برابر ۰,۷۰۳) و عدم آموزش مردم محلی در ارتباط با نحوه فعالیت در عرصه گردشگری (با بارعاملی برابر ۰,۸۴۴) نیز، نشان می‌دهند آموزش مستمر یکی از اصول اساسی توسعه پایدار گردشگری است چرا که با آموزش مستمر، دست‌اندرکاران و مردم محلی، می‌توان بسیاری از موانع اداری، اجتماعی و فرهنگی را از میان برداشت و به آگاهی و ظرفیت‌سازی در میان مردم محلی در راستای پذیرش و توسعه گردشگری پرداخت. در میان شاخص‌های تجمع یافته در این عامل، کمبود تبلیغات با دارا بودن بیشترین بارعاملی (بارعاملی برابر ۰,۸۸۰)، دارای بیشترین اثرگذاری و همبستگی با عامل مذکور می‌باشد. به واقع، هرچند مقاصد گردشگری دارای مطلوبترین جاذبه‌ها باشند اما بدون تبلیغات و معرفی در انزوا خواهند ماند. در زمینه وضعیت تقاضا که مرتبط با وضعیت گردشگران ورودی است شاخص‌های تجمع یافته یعنی مدت اقامت کوتاه گردشگران، تمایل اندک گردشگران به صرف هزینه و شناخت و آگاهی اندک گردشگران ورودی از پتانسیل‌های گردشگری روستاهای منطقه که به عنوان نارسایی‌های بعد تقاضا مشخص شده‌اند را می‌توان بازتابی از ضعف‌ها و نارسایی‌های متعدد در بخش عرضه گردشگری منطقه روستایی مورد مطالعه در راستای گسترش گردشگری دانست. در واقع، ضعف‌های عرصه خدمات و امکانات، آموزش و اطلاع‌رسانی، سرمایه‌گذاری، حمل و نقل و ارتباطات و بازاریابی و تبلیغات موجب شده‌اند تا سطح تقاضای برای بازدید از منطقه و میزان هزینه کرد گردشگران نیز نامطلوب شود و توان گردشگری روستاها کشف نشده و بدون تقاضا باقی بماند.

جدول ۱۰: شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع یافته در عامل چهارم

ردیف	شاخص‌ها	بارعاملی
۱	کمبود تبلیغات	۰,۸۸۰
۲	مشکلات مرتبط با مالکیت زمین‌های مجاور اماکن گردشگری جهت سرمایه‌گذاری و بهره‌گیری در زمینه توسعه گردشگری	۰,۷۵۸
۳	مدت اقامت کوتاه گردشگران در منطقه	۰,۶۹۰
۴	تلقی صرفا تجاری از مرز (تاکید بر رونق تجارت مرزی) در مدیریت آن	۰,۷۹۵
۵	شناخت و آگاهی اندک گردشگران ورودی به منطقه از پتانسیل‌های گردشگری روستاهای منطقه	۰,۷۶۱
۶	تمایل اندک گردشگران به صرف هزینه	۰,۷۹۷
۷	عدم آموزش مردم محلی در ارتباط با نحوه فعالیت در عرصه گردشگری	۰,۸۴۴
۸	عدم اجرای کامل طرح‌های هادی	۰,۵۹۴
۹	عدم آموزش مسئولان در بخش‌ها و نهادهای مختلف مرتبط با مدیریت و توسعه روستاهای منطقه در ارتباط با اثرگذاری گردشگری در توسعه روستاهای منطقه	۰,۷۰۳

نتیجه گیری

گردشگری روستایی از عوامل اصلی تنوع بخشی به اقتصاد روستایی و از منابع درآمدی غیر کشاورزی است که می‌تواند به درآمد پایداری برای اقتصاد روستایی تبدیل شود. اثر گذاری مثبت این عامل بر تاب آوری روستایی نیز می‌تواند مقدمه تاب آورتر کردن سکونتگاه‌های روستایی باشد. تحلیل یافته‌ها برای شناسایی و اثرگذاری مهمترین موانع و مشکلات پیش روی اثرگذاری توسعه گردشگری در بهبود وضعیت تاب‌آوری روستاهای هدف گردشگری بخش اورامان شهرستان سروآباد با تلفیق دو تکنیک تئوری بنیادی و تحلیل عاملی نشان داد که در مجموع، ۶۲ مانع یا چالش،

پیش‌روی توسعه مطلوب گردشگری در راستای اثرگذاری رضایت‌بخش بر بهبود وضعیت تاب‌آوری در روستاهای منطقه مورد مطالعه وجود دارد که در قالب چهار عاملی اصلی نارسایی‌های نهادی و مدیریتی، ضعف برنامه‌ریزی و کمبود خدمات و امکانات مورد نیاز جهت توسعه گردشگری در منطقه، ضعف در تامین منابع مالی و فضای امنیتی حاکم بر روستاهای منطقه، جهت تنوع بخشی اقتصادی بواسطه بهره‌گیری از توان گردشگری روستاهای منطقه، نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب و کار جهت تنوع بخشی اقتصادی روستاها به واسطه بهره‌گیری از توان گردشگری روستاهای منطقه و ضعف در بازاریابی و آموزش و کمبود تقاضا جهت توسعه گردشگری در روستاهای منطقه خلاصه شدند. تحلیل یافته‌ها همچنین نشان می‌دهند که جهت اثربخشی مطلوب فعالیت‌های گردشگری در بهبود سطح تاب‌آوری روستاهای مورد مطالعه علاوه بر بهبود وضعیت عناصر مرتبط با گردشگری در منطقه، بایستی فضای کسب و کار نیز، مطلوب و رضایت‌بخش باشد چرا که اساساً، گردشگری به عنوان فعالیتی در نواحی روستایی تلقی می‌شود که اثرگذاری آن در گرو ایجاد و استمرار کسب‌وکارهای خرد حاصل از آن می‌باشد و بر این اساس، زمانی که محیط کسب و کار در منطقه وضعیت رضایت‌بخشی نداشته باشد. قدر مسلم، فعالیت‌های گردشگری نیز، نخواهد توانست اثرات مثبت و رضایت‌بخشی بر ارتقای سطح تاب‌آوری روستاهای ایجاد داشته باشد. همچنین، وجود فضای امنیتی حاکم بر مدیریت این منطقه مرزی به عنوان یک مانع در اثرگذاری رضایت‌بخش توسعه گردشگری بر ارتقای سطح تاب‌آوری روستاهای مورد مطالعه عمل می‌کند بایستی توجه داشت که گردشگری را به مانند یک سیستم و مجموعه دید و تمامی شرایط و زیرمجموعه‌ها (عرضه و تقاضا) در ارتباط تنگاتنگی با همدیگر بوده و چنانچه، قصد توسعه انواع مختلف گردشگری را داریم، بایستی، تمامی عناصر و بسترها از لحاظ کمی و کیفی در وضعیت مناسب، همگرا و حمایت‌کننده یکدیگر باشند برخلاف وضع موجود منطقه که دید تهدید محورانه موجب شده تا اهمیت و نقش تنوع‌بخشی و توسعه روستاها برپایه توانمندی گردشگری‌شان در تامین امنیت پایدار با هزینه بسیار کمتر، درک نگردد. از سویی دیگر، وجود فضایی امنیتی، موجب می‌شود تا امنیت روانی برای سرمایه‌گذاران جهت انجام ریسک سرمایه‌گذاری در این منطقه حاصل نگردد و با توجه به کمبود بودجه از یک سو و فقر مردم محلی از سویی دیگر، کمبود منابع مالی به عنوان مانعی مهم در توسعه هر نوع کسب‌وکاری از جمله فعالیت‌های گردشگری تلقی گردد. در مجموع بایستی توجه داشت که در میان عوامل چهارگانه ذکر شده عامل نهادی- مدیریتی به عنوان مهمترین عامل مشخص شده است و این عامل به عنوان پایه ای برای سایر عوامل نیز عمل می‌کند در نتیجه اصلاح این بخش می‌تواند عملکرد سایر بخش‌ها را نیز بهبود ببخشد همچنین ضعیف‌ترین عامل نیز عامل ضعف در بازاریابی و کمبود تقاضا می‌باشد این موضوع بدین معنی است که تقاضا به اندازه کافی برای گردشگری محدوده مورد بررسی وجود دارد و تاحدی می‌توان گفت بازاریابی و آموزش نیز کمترین اثرگذاری را در میان چهار عامل اصلی داشته‌اند. عامل دوم ضعف منابع مالی است و این می‌تواند ناشی از ضعف منابع مالی مردم محلی باشد که توان سرمایه‌گذاری را از آنها سلب کرده است برای رفع این مشکل نیاز به سرمایه‌گذاری دولتی در قالب وام‌هایی به کسانی که در پی شروع کسب و کار هستند و در کنار آن نیاز به تسهیل شرایط برای ورود سرمایه‌های شهری می‌باشد که بار سنگین مالی این موضوع بر دوش دولت را نیز سبک تر می‌کند. بدون وجود سرمایه مورد نیاز در گردشگری نمی‌توان انتظار کمک این بخش به تاب‌آورتر کردن محیط‌های روستایی را داشت. در کنار عوامل ذکر شده عامل سوم که ضعف در سرمایه‌های انسانی و اجتماعی است قابل توجه است در واقع توجه به بهبود سرمایه‌های انسانی و اجتماعی نقش غیرقابل انکاری در افزایش اثرگذاری بر تاب‌آوری روستاها دارد. خروج سرمایه‌های انسانی از محیط‌های روستایی به دلایل گوناگون از مهمترین چالش‌های این محیط‌ها می‌باشد تلاش در برگرداندن این نیروها و جذب و نگهداشت این نیروهای توانمند می‌تواند اثرگذاری گردشگری روستایی بر تاب‌آوری روستاها را تقویت کند وجود فرصت‌های شغلی مناسب با درآمد کافی عامل مهمی در جذب و نگهداری سرمایه‌های انسانی در روستاها می‌باشد و سرمایه اجتماعی نیز که با تقویت همکاری و مشارکت در امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌تواند تقویت شود نقش خود را در این مورد ایفا نماید.

در نهایت با توجه به نتایج حاصله راهکارهای زیر، جهت بهبود وضعیت اثرگذاری توسعه گردشگری در بهبود سطح تاب‌آوری روستاهای مورد مطالعه پیشنهاد می‌گردد:

- در ابتدا، نیاز است که کارگروهی واحد و زیر نظر فرمانداری شهرستان سروآباد، مرکب از تمامی ارگان‌ها و سازمان‌های مرتبط با توسعه روستاهای منطقه و با حضور نمایندگان از مردم محلی تشکیل گردد و امور مرتبط با توسعه توریسم و رونق کسب‌وکارهای مرتبط با آن را در این منطقه برنامه‌ریزی، هماهنگ و پیگیری نماید.
- نیاز است تا با دیدی فرصت محورانه در کنار محافظت از مرز به روش‌های نوین، بهره‌گیری از توان توریستی روستاهای منطقه و راه‌اندازی کسب‌وکارهای وابسته به آن برای توسعه این روستاهای مرزی، مترادف با حرکت در مسیر تامین امنیت پایدار تلقی شود.
- تدوین طرح جامع توسعه‌ای گردشگری در روستاهای منطقه که در آن انواع کسب‌وکارهای و زمینه‌های مرتبط با آن، پیش‌بینی و در نظر گرفته شود، گامی مهم در راستای حرکت هدفمند و موثرتر، جهت بهره‌مندی از توان گردشگری برای ارتقای سطح تاب‌آوری روستاهای منطقه خواهد بود. در این طرح، بایستی برنامه‌ریزی‌های لازم جهت بهره‌مندی از منافع گردشگری در تمامی طول سال و تغییر وضعیت موجود گردشگری فصلی منطقه انجام گیرد.
- حفاظت از محیط طبیعی منطقه به عنوان اصلی اساسی و ضرورتی انکارناپذیر در توسعه گردشگری منطقه بایستی، مورد توجه قرار گیرد چرا که تخریب محیط طبیعی منطقه به نفع توسعه گردشگری، به معنی افزایش تهدیدهای محیطی و کاهش توان محیط در راستای تامین معیشت روستاییان می‌باشد.
- تغییر دید مدیران توسعه‌ای و گردشگری منطقه در ابتدا به دید سیستمی در مدیریت گردشگری و سپس تغییر رویه در تاکید بر توسعه گردشگری انبوه در منطقه به سمت تاکید بر گسترش گردشگری با انگیزه‌های ژئوتوریستی و خاص دیگر (گردشگری ورزشی، روستایی، ماجراجویانه و...) و نیز، توجه به روستاهای کم جمعیت و در حاشیه، بسیار ضروری است.
- بایستی، با ارائه تسهیلات، حمایت‌ها و مشوق‌های کافی، سعی در جذب سرمایه‌گذاران نمود در این راستا، اولویت، جذب سرمایه‌داران بومی جهت بازگشت سرمایه به روستاها است. فعال نمودن بازارچه‌های مرزی و فعالیت روستاییان در آنها، تخصیص وام‌هایی بدون بروکراسی اداری و با بهره‌اندک و بلندمدت برای روستاییان فعال در عرصه اقتصاد روستاها نیز، از دیگر راهکارهای تامین سرمایه و تشویق روستاییان به راه‌اندازی کسب‌وکارها جدید وابسته به گردشگری در روستاها خواهد بود.
- تشکیل صندوق‌های محلی و تعاونی از پس‌اندازهای خرد روستاییان و تقویت آنها به منظور حمایت از صاحبان کسب‌وکارهای نوپا در روستاها می‌تواند گام مهمی در تغییر نگاه و ارزش‌های موجود (تقدیرگرایی، وابستگی، عدم حمایت از کسب‌وکارهای نوپا) به سمت خوداشتغالی و ریسک‌پذیری روستاییان در راستای حضور و فعالیت در عرصه گردشگری منطقه باشد.
- افزایش فعالیت‌ها در راستای بازاریابی و برند سازی و تبلیغات با انواع ابزارهای تبلیغاتی، نیاز مبرم روستاهای منطقه جهت معرفی و جذب گردشگران به این روستاها است.
- آموزش مستمر به عنوان یکی از اصول اساسی در زمینه توانمندسازی روستاییان می‌تواند زمینه‌ساز تغییر فضای نامناسب اجتماعی و باورهای فردی در راستای حضور در فعالیت‌های اقتصادی و نیز، پذیرش گردشگران و فعالیت در عرصه گردشگری باشد.
- تنوع بخشیدن به جاذبه‌های گردشگری منطقه در کنار توان گردشگری طبیعی آن که البته نیازمند تامین زیرساخت‌ها و خدمات اقامتی و رفاهی به ویژه ایجاد اقامتگاه‌های بومگردی و مراکز اقامت شبانه در کوهستان و

اراضی باغی روستاها می‌باشد می‌تواند گام موثری در راستای افزایش مدت اقامت و میزان هزینه کرد گردشگران و به تبع آن رونق کسب و کارهای حاصل از توریسم در روستاها باشد.

در نهایت، لازم به ذکر است که تاب‌آوری کسب و کارهای حاصل از گردشگری در منطقه نیز، مورد توجه قرارگیرد تا مشاغل حاصل از گردشگری بتوانند به صورت مستمر و پایدار به بهبود وضعیت کلی تاب‌آوری اجتماعات روستایی منطقه منجر شوند. در این راستا پیذ آموزش صاحبان کسب و کارهای حاصل گردشگری جهت چگونگی مدیریت کسب و کار خود در مقابل بحران‌های اقتصادی امروزه کشور، آموزش آنها در ارتباط با نحوه کارآفرینی و نحوه نفوذ در بازار گردشگری منطقه، بیمه نمودن مشاغل در سال‌های ابتدایی آنها به ویژه مشاغل و سرمایه‌گذاری‌هایی که توسط زنان روستایی انجام می‌گیرد، لازمه این امر می‌باشد.

منابع

- ۱- اسدی، سیوان، ۱۳۹۵، تبیین اثرات اجرای طرح هادی در ارتقاء تاب‌آوری کالبدی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان مریوان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، به راهنمایی دکتر فرزاد ویسی، دانشگاه پیام نور.
- ۲- داداش‌پور، هاشم و عادل، زینب، ۱۳۹۴، سنجش ظرفیت‌های تاب‌آوری در مجموعه شهری قزوین. دو فصلنامه علمی و پژوهشی مدیریت بحران. شماره ۸، دوره ۴، صص ۷۳-۸۴.
- ۳- رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، مهدوی، داوود و سامانی، ناهید، ۱۳۹۲، ارائه الگوی برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری پایدار روستایی (مطالعه موردی دهستان لواسان کوچک)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۵، شماره ۱، صص ۱۴۶-۱۲۳.
- ۴- رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، مهدوی، داوود و پورطاهری، مهدی، ۱۳۹۰، ارزیابی پایداری گردشگری در روستاهای تاریخی- فرهنگی ایران با تاکید بر پارادایم توسعه پایدار گردشگری، فصلنامه مطالعات گردشگری، شماره ۱۴، صص: ۳۴-۲.
- ۵- رکن الدین افتخاری، علیرضا و قادری، اسماعیل، ۱۳۸۱، نقد گردشگری روستایی در توسعه روستایی، فصلنامه مدرس علوم انسانی، دوره ۶، شماره ۲، صص: ۴۱-۲۳.
- ۶- ساربان، وحید و مجنون، علی، ۱۳۹۵، نقش تنوع معیشتی در تاب‌آوری خانوارهای روستایی پیرامون دریاچه ارومیه در برابر خشکسالی. نشریه تحلیل فضایی مخاطرات محیطی، شماره ۴، دوره ۳، صص: ۷۰-۴۹.
- ۷- سلمانی، محمد؛ کاظمی ثانی عطاالله، نسرین؛ بدری، سیدعلی؛ مطوف، شریف، ۱۳۹۵، شناسایی و تحلیل تاثیر متغیرها و شاخص‌های تاب‌آوری: شواهدی از شمال و شمال شرقی تهران، نشریه تحلیل فضایی مخاطرات محیطی، دوره ۳، شماره ۲، صص: ۲۲-۱.
- ۸- شبجعی، منوچهر و نوری، نورالدین، ۱۳۸۶، بررسی سیاست‌های دولت در صنعت گردشگری و ارائه الگوهای توسعه پایدار صنعت گردشگری کشور، فصلنامه دانش مدیریت، سال ۲۰، شماره ۸۷، صص ۹۰-۶۳.
- ۹- شکوری، علی و بهرامی، شقایق، ۱۳۹۲، مطالعه تاثیر گردشگری روستایی بر کاهش فقر از منظر معیشت پایدار (مورد: روستاهای قلعه نو و کلین شهرستان ری)، فصلنامه توسعه روستایی، دوره ۶، شماره ۱، صص: ۲۴-۲.
- ۱۰- صادقلو، طاهره، محمودی، حمیده و جعفری، فهیمه، ۱۳۹۶، در پژوهش دیگری با عنوان تحلیل تاب‌آوری کسب و کارهای گردشگری در نواحی روستایی (مورد: حوزه نفوذ گردشگرهای شهر مشهد)، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۶، صص: ۲۲-۱.
- ۱۱- عبدالمی، بیان، ۱۳۹۶، تحلیل و سنجش موانع موثر بر تحقق پایداری گردشگری روستایی (مطالعه موردی: بخش اورامان شهرستان سروآباد)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، به راهنمایی دکتر سعدی محمدی، دانشگاه پیام نور.

- ۱۲- علیپور، عباس و بگلو، نصرالله، ۱۳۹۳، مدیریت پایدار گردشگری (مطالعه موردی: شهر بجنورد)، فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی، دوره ۱۴، چهارم، شماره ۱۴، صص: ۱۲۹-۱۱۶.
- ۱۳- کاظمی، داود و عندلیب، علیرضا، ۱۳۹۵، ارزیابی مولفه های موثر تاب آوری اجتماعی سکونتگاه های روستایی در شرایط بحرانی، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۵۸، صص: ۱۳۴-۱۳۱.
- ۱۴- کهنه پویشی، امید، ۱۳۹۶، تحلیلی بر تغییرات سطح تاب آوری سکونتگاه های روستایی تبدیل شده به شهر (مطالعه موردی: روستاهای برده رشه و اورامان در استان کردستان)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، به راهنمایی دکتر سعدی محمدی، دانشگاه پیام نور.
- ۱۵- محمد شریفی، زاله، ۱۳۹۶، تحلیلی بر موانع نقش آفرینی زنان روستایی در کارآفرینی گردشگری روستایی (مطالعه موردی: بخش اورامان شهرستان شهرستان سروآباد)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، به راهنمایی دکتر سعدی محمدی، دانشگاه پیام نور.
- ۱۶- محمدی، سعدی و منوچهری، سوران، ۱۳۹۸، تحلیلی بر ارتباط زیست پذیری و تاب آوری جوامع روستایی، فصلنامه برنامه ریزی فضایی، دوره ۸، شماره ۴، صص: ۱۱۰-۸۹.
- ۱۷- محمدی، سعدی، طلعتی، مرضیه، اسدی، سیوان و منوچهری، سوران، ۱۳۹۷، ارزیابی و تحلیلی بر تاثیر گسترش گردشگری در معیشت پایدار روستاییان (مطالعه موردی: دهستان اورامان شهرستان سروآباد)، تحقیقات جغرافیایی، سال سی و سوم، شماره اول، صص: ۲۰۲-۱۹۱.
- ۱۸- مطیعی لنگرودی، سید حسن و ازگمی، زهرا، ۱۳۹۶، پیامدهای اقتصادی توسعه فعالیت های گردشگری روستایی در شهرستان بندرانزلی (مورد: دهستان لیچارکی حسن رود)، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، دوره ۶، شماره ۳، پیاپی ۲۱، صص: ۱۶-۱.
- ۱۹- منوچهری، سوران، ۱۳۹۳، تحلیل عوامل موثر بر گسترش گردشگری روستایی در راستای تحقق توسعه پایدار (مطالعه موردی: بخش خاوومیرآباد شهرستان مریوان)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، به راهنمایی دکتر حسین فراهانی، دانشگاه زنجان.
- ۲۰- هزار جریبی، جعفر، کرمی، مهرداد، ۱۳۹۰، برنامه ریزی راهبردی گردشگری در نواحی البرز مرکزی (مطالعه موردی روستای افجه تهران)، فصلنامه مسکن و محیط روستا، دوره ۳۰، شماره ۱۳۶، صص: ۱۱۵-۹۶.
- 21- Ellis, F.(1999). Rural livelihood diversity in developing countries: evidence and policy implications. , Natural Resource Perspectives.40(9).pp:1-10.
- 22- Escorihuela, J,2017, The Contribution of the Geotourism to the Sustainable Development: The Role of Geoethics, Arch & Anthropol,No.1,Vol,3 ,pp: 66-67.
- 23- Fouracre, P., Limited, TRL,(2001),Transport and sustainable rural livelihoods, rural transport knowledge base, Rural Travel and Transport Program, at: [https://www.ssatp.org/sites/ssatp/files/publications/HTML/rural_transport/knowledge_base/English/Module %205/ 5_3a %20Sustainable%20Livelihoods.pdf](https://www.ssatp.org/sites/ssatp/files/publications/HTML/rural_transport/knowledge_base/English/Module%205/5_3a%20Sustainable%20Livelihoods.pdf).
- 24- Huang, X., Huang, X., Hea, Y., Yang, X.(2017). Assessment of livelihood vulnerability of land-lost farmers in urban fringes: A case study :Xi'an, China. Habitat International. 59(40). pp 1-9.
- 25- Manwa, H, 2014, Poverty Alleviation through Pro-Poor Tourism: The Role of Botswana Forest Reserves, Sustainability journal, 6, 5697-5713; doi:10.3390/su6095697.
- 26- Marschke, M. J., & Berkes, F.(2006).Exploring strategies that build livelihood resilience: a case from Cambodia. Ecology and Society. 11(1).pp 22- 42.
- 27- Newsome, D and Dowling, R, 2018 ,Geotourism: definition, characteristics and international perspectives , Chapter 1, Edward Elgar Publishing.
- 28- Ólafsdóttir, R, T, 2018, Geotourism: A Systematic Literature Review, Geosciences, No.1, Vol, 2, pp: 2-16.

- 29- Proag, V.(2014), The concept of vulnerability and resilience Virendra PROAG, *Procedia Economics and Finance*,No.4 ,Vol, 18,pp:369 – 376.
- 30- Qiu, X., Xueting, Y., Fang, Y., Xu, Y.,& Zhu, F.(2018). Impacts of snow disaster on rural livelihoods in southern Tibet-Qinghai Plateau, *International Journal of Disaster Risk Reduction*.31(6). pp 143-152.
- Qiu, X., Xueting, Y., Fang, Y., Xu, Y.,& Zhu, F.(2018). Impacts of snow disaster on rural livelihoods in southern Tibet-Qinghai Plateau, *International Journal of Disaster Risk Reduction*.31(6). pp 143-152.
- 31- Sorre, A. M., Kurgat, A., Musebe, R.,& Sorre, B.(2017). Adaptive Capacity to Climate Change among Smallholder Farmers' in Busia County, Kenya .*Journal of Agriculture and Veterinary Science*. 10(9).pp 40-48.
- 32- Speranza, C.(2014).An indicator framework for assessing livelihood resilience in the context of social–ecological dynamics, *Global Environmental Change*. 28 (3).pp 109–119.
- 33- Stratigea, A., & Katsoni, V, 2015, A strategic policy scenario analysis framework for the sustainable tourist development of peripheral small island areas – the case of Lefkada-Greece Island. *European Journal of Futures Research*.3 (2), PP2-17.
- 34- Sua, M., Wallb, G., Wangc,Y.,& Jin, M.(2019). Livelihood sustainability in a rural tourism destination - Hetu Town, Anhui Province, China. *Tourism Management*. 71(37).pp272-281.
- 35- Wéber, Z, Bujdosó, Z, Tenk, A,(2015), Utilization of geoheritage in tourism development, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, No.6,Vol,188 ,pp: 316–324.

An Analysis of the Impacts of Tourism Development on Creating a Resilient Environment in Rural Areas; (Case Study: Target Villages of Oraman Tourism Development in Sarvabad County)

Abstract

The development of any economic activity in rural areas, including tourism, should; lead to change and increase the resilience of the rural environment so that rural areas are resilient and adaptable to economic and natural threats and pressures. In this regard, in the present study, tourism development as a transformational activity in the rural environment of Oraman section of Sarvabad city as one of the border and deprived areas of the country, was examined to thus, barriers to a satisfactory impact of the development of this activity in change Identify the resilience of the vulnerable rural environment in the area. Collecting data by survey method from stakeholders and influential groups on tourism development and development management of the region with a targeted method (24 people in the qualitative sector and 100 people in the quantitative sector) and analyzing them with the basic theory technique in Qualitative section and factor analysis test In the quantitative section, in total, there are 62 obstacles or challenges facing the optimal development of tourism in order to have a satisfactory effect on improving the resilience situation in the villages of the study area in the form of four main factors. Management inadequacies, poor planning and lack of services and facilities needed for tourism development in the region; Weakness in providing financial resources and

security environment in the villages of the region for economic diversification by using the tourism potential of the villages of the region; Social inadequacies and unsuitable business environment for rural economic diversification were summarized due to the use of tourism potential in rural areas and weakness in marketing and education and lack of demand for tourism development in rural areas.

Keywords: Rural tourism; Resilience; livelihood resilience; Sarvabad County; Oraman district.

تأیید شده نهایی
فصل از چاپ الکترونیکی